

Criteria Waarhuis Schouwerzijl

Foto: Gert Hardeman

Waterschap NOORDERZIJLVEST

Aan de slag met Watererfgoed

Het waterbeheer heeft in het beheergebied van Noorderzijlvest een belangrijke rol gespeeld in de vorming van het landschap. Hierdoor is de geschiedenis van het landschap en de invloed van de mens alom vertegenwoordigd.

Het erfgoed van het waterschap vormt de basis van onze identiteit en is medebepalend geweest voor de identiteit van onze regio. Het is niet alleen het erfgoed van het waterschap, het maakt ook deel uit van de geschiedenis van alle mensen in ons gebied.

“Als waterschap richten we ons op onze kerntaken: we zorgen voor veilige dijken en kades, voor voldoende, gezuiverd en schoon water in elk seizoen. Dat is niet alles: als waterschap maken we ook deel uit van de samenleving. Onze activiteiten hebben immers weer invloed op het landschap en de omgeving door onze activiteiten. Daar denken we over na bij het maken van plannen en de uitvoering daarvan. Dat willen we waar mogelijk ook doen voor elementen uit het verleden.”

Vanaf januari is gestart met de herbestemming van Watererfgoed. Hierbinnen wordt met ondersteuning van erfgoed expert COUP (in samenwerking met Witteveen+Bos) een traject uitgezet dat zich richt op de herontwikkeling van markante oude gebouwen die op dit moment in ongebruik zijn geraakt. Het doel is om kansen te verzilveren waar het gaat om herontwikkeling. Daarbij staat binnen de herbestemming de volgende vraag centraal:

- Op welke wijze kan duurzame instandhouding van het gebouwde Noorderzijlvest erfgoed bijdragen aan het waterverhaal?

Waarhuis Schouwerzijl

Het Schouwerzijl ligt ten westen van het dorp Winsum in de provincie Groningen. Van oudsher verbindt de zijl de Kromme Raken met Reitdiep. Het water in het Reitdiep mondt ten westen van de locatie, via het Lauwersmeer, uit in de Waddenzee. De sluis van de Schouwerzijl werd voor het eerst genoemd in 1371 in een oorkonde over het onderhoud van het zijldiep. In 1849 is de houten sluis (zijl) van het Schouwerzijlvest vervangen door een stenen sluis. In 1918 zijn de sluisdeuren en de slagstijlen van de sluis vernieuwd. In het jaar 1969 werd de Lauwerszee ingedijkt. Voor de sluis van de Schouwerzijl betekende dat het verlies van functie. Hierdoor is de sluis in de decennia daarop verwaarloosd geraakt.

Het Schouwerzijl bestaat vandaag de dag uit een ensemble van de sluis, het waarmanshuis (1851) en de aangelegen schuur (1888). De sluis staat tegenwoordig open, het waterpeil is overal gelijk (NAP -0,93m), en de sluis hoeft daarom ook niet bediend te worden. Het waarmanshuis heeft niet meer de functie van een sluiswachterswoning. Het pand aan de Zijlvestweg is een woonhuis met schuur. In 1975 is het waarmanshuis aangewezen als Rijksmonument. In oktober 2021 is het Waterschap Noorderzijlvest gestart met restauratiewerkzaamheden aan de sluis en brug en wordt er een afsluitvoorziening geplaatst.

Foto: Gert Hardeman

Het proces

De eerste stap in het proces is een selectie waarin aan partijen wordt gevraagd een visie in te dienen. Minimaal twee en maximaal vijf partijen worden uitgenodigd om hun plan verder uit te werken in businessplan dat meer inzicht verschaft in de (financiële) haalbaarheid. De definitieve plannen worden beoordeeld aan de hand van vooraf gestelde beoordelingscriteria. Na gunning zullen de objecten worden ondergebracht in één contract.

Verdere inhoudelijke voorwaarden worden in dit document nader toegelicht. In januari 2022 is een ambtelijke kick-off geweest. In deze sessie is input van collega's van verschillende afdelingen en specialismen verzameld. Hierbij zijn 'dromen' en 'nachtmerries' in kaart gebracht. Dit is input geweest voor de voorliggende beoordelingscriteria.

Eisen

Lange termijn instandhouding van het waarhuis met schuur

Er is sprake van een onderbouwde visie op de lange termijn (bouwtechnische) instandhouding van het waarhuis met houten loods. Onderdeel van deze visie is een financiële onderbouwing.

Beoordelingscriteria

Criterion 1 Waterverhaal

Dit criterium gaat over de mate waarin het voorgestelde businessplan op originele wijze bijdraagt aan het beleid op cultuurhistorie van Waterschap Noorderzijlvest.

Aan dit criterium wordt invulling gegeven door inzichtelijk te maken:

- Op welke wijze de cultuurhistorische waarden van de locatie wordt behouden en onderdeel is van de bedrijfsvoering;
- Op welke wijze (water)educatie en PR onderdeel is van de bedrijfsvoering;
- Met welke vernieuwende ideeën (eventueel in samenwerking met het waterschap) invulling wordt gegeven aan het 'waterverhaal'.

Criterion 2 Programma

Dit criterium gaat over de mate waarin het voorgestelde businessplan een invulling biedt dat past binnen het (unieke) karakter van de omgeving.

Aan dit criterium wordt invulling gegeven door inzichtelijk te maken:

- Op welke wijze de kenmerken van de omgeving (rust en ruimte) terugkomen in het businessplan;
- Op welke wijze de verbinding wordt gemaakt tussen de verschillende watererfgoed locaties van het waterschap (sluis en de andere waarhuizen);
- Op welke wijze in het businessplan invulling wordt gegeven aan de (semi)publieke toegankelijkheid van de locatie;
- Op welke wijze wordt aangetoond dat er sprake is van een haalbaar businessplan.

Waterschap NOORDERZIJLVEST

Beoordelingscriteria

Criterion 3 Omgeving

Dit criterium gaat over de mate waarin het voorgestelde businessplan aansluit bij de omgeving en Waterschap Noorderzijlvest.

Aan dit criterium wordt invulling gegeven door inzichtelijk te maken:

- Op welke wijze en in welke mate de locatie toegankelijk is voor publiek en hoe er rekening gehouden wordt met de lokale infrastructuur;
- Op welke wijze het businessplan aansluit bij het karakter van de omgeving;
- Op welke wijze de omgeving wordt betrokken bij de planvorming;
- Met welke vernieuwende ideeën (eventueel in samenwerking met het waterschap) de omgeving wordt betrokken.

Criterion 4 Originaliteit

Dit criterium gaat over de mate waarin het voorgestelde businessplan een originele invulling biedt aan het waarhuis.

Aan dit criterium wordt invulling gegeven door inzichtelijk te maken:

- Op welke wijze en in welke mate het businessplan vernieuwend is voor publiek;
- Op welke wijze en in welke mate het businessplan uniek is in relatie tot het in de omgeving reeds aanwezige;
- Met welke vernieuwende ideeën invulling wordt gegeven aan het waarhuis met schuur.

